

Голас Радзімы

№ 20 (2006)
14 мая 1987 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Больш за трыццаць год працуе ў Брынеўскай сярэдняй школе Петрыкаўскага раёна на Гомельшчыне заслужаны настаўнік Беларусі, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны Рыгор Ганчар. Тут ён і дырэктар, і адначасова выкладае гісторыю і грамадазнаўства, рускую мову і літаратуру. Рыгор Фёдаравіч лічыць, што жыццёвая пазіцыя чалавека пачынаецца са школьнай парты. Таму яго ўрокі носяць праблемны характар, вучаць думаць, смела выказаць сваё меркаванне. Тэмы многіх творчых работ настаўнік звязвае з жыццём вёскі, з тым, што бачаць школьнікі вакол сябе.

НА ЗДЫМКУ: Р. ГАНЧАР сярод дзесяцікласнікаў.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

СВЯТА НАШАЙ ПЕРАМОГІ

У шэрагу дат, якія звязаны з эпохальнымі, паваротнымі падзеямі ў жыцці чалавецтва, стаіць і Дзень Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Вясной 1945 года гэты дзень увянячаў сабой трыумф розуму над цемрашальствам і гуманізму над чалавеканенавісціцтвам.

Нанёсны паражэнне фашызму, савецкі народ не толькі адстаяў першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву. Сваёй перамогай ён унёс рашаючы ўклад у вызваленне народаў Еўропы ад фашысцкага рабства, у выратаванне сусветнай цывілізацыі, адкрыў новыя магчымасці для барацьбы народаў за мір, дэмакратыю, нацыянальнае вызваленне і сацыялізм.

Сорак другі раз адзначыла наша краіна свята Перамогі. У гэты дзень вялікія ўрачыстасці адбыліся і ў Беларусі.

...9 Мая. Мінск. Тысячы жыхароў і гасцей беларускай сталіцы сабраліся на свята. Кіраўнікі Кампартыі і ўрада рэспублікі, прадстаўнікі Ваеннага савета Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, грамадскіх арганізацый Беларусі і Мінска, ветэраны вайны і працы, працоўныя калектываў усклалі кветкі, вянкi, гірлянды да помніка У. І. Леніну, помніка-абеліска на плошчы Перамогі, Кургана Славы і на мемарыяльным комплексе «Хатынь».

Кветкі і вянкi былі ўскладзены ад генеральных консульстваў Польскай Народнай Рэспублікі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў Мінску, а таксама ад замежных прафсаюзных арганізацый.

Удзельнікі ўскладання мінутай маўчання ўшанавалі памяць загінуўшых. У красасці-героі Брэсце адбыўся мітынг-рэквіем. Тут ва ўрачыстасцях, у цырымоніі ўшавання памяці загінуўшых прынялі ўдзел і дэлегацыі з Люблінскага і Бяла-Падляскага ваяводстваў Польскай Народнай Рэспублікі.

Кветкі і вянкi былі ўскладзены ў гэты дзень да брацкіх магіл, помнікаў, абеліскаў, мемарыяльных дошак ва ўсіх гарадах і вёсках рэспублікі.

Вечарам 9 Мая ў азнаменаванне 42-й гадавіны Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне ў сталіцы нашай Радзімы Маскве, сталіцах саюзных рэспублік, гарадах-героях прагрымелі святочныя салюты.

НА ЗДЫМКУ: кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі на плошчы Перамогі ў Мінску 9 мая 1987 года.

ДЗЕНЬ ДРУКУ

75 гадоў назад, 5 мая 1912 года, выйшаў першы нумар штотдзённай масавай бальшавіцкай газеты «Правда». Штогод у гэты дзень работнікі газет і часопісаў, выдавецтваў і паліграфічнай прамысловасці разам з мільёнамі чытачоў адзначаюць традыцыйнае свята — Дзень друку. У сталіцы нашай рэспублікі яго масавае святкаванне наладзілі ў першую майскую нядзелю. Як і летась, месцам правядзення свята стаў Цэнтральны парк імя Горкага. Тысячы мінчан, якія прыйшлі сюды, маглі пазнаёміцца з работай калектываў рэспубліканскіх газет і часопісаў праз спецыяльна аформленыя стэнды, а таксама сустрэцца з супрацоўнікамі рэдакцый, задаць журналістам пытанні. Разнастайнай была культурная праграма свята, у якой прынялі ўдзел прафесійныя і амадзейныя калектывы беларускай сталіцы.

НА ЗДЫМКУ: свята друку ў парку імя Горкага ў Мінску.

НА СРОДКІ СУБОТНІКА

У ФОНД ПЯЦІГОДКІ

18 красавіка адбыўся Усесаюзны камуністычны суботнік, прысвечаны 117-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна. Ён з'явіўся яркім сведчаннем палітычнай і працоўнай актыўнасці савецкіх людзей, іх імкнення дастойна сустрэць 70-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

У суботніку прынялі ўдзел 159 мільянаў чалавек, якія працавалі на сваіх рабочых месцах у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, будаўніцтве, на транспарце і ў іншых галінах народнай гаспадаркі, а таксама на добраўпарадкаванні гарадоў і населеных пунктаў.

Паводле папярэдніх даных, толькі прамысловай прадукцыі выраблена ў гэты дзень на 1387 мільянаў рублёў. У многіх працоўных калектывах выпушчана прадукцыі больш, чым у звычайныя дні. Значны аб'ём яе выраблен на з'эканомленай сыравіне, матэрыялах, паліве. Удзельнікамі су-

ботніка зароблена і пералічана ў фонд пяцігодкі 208 мільянаў рублёў.

Сродкі, заробленыя на суботніку, з улікам пажаданняў працоўных накіроўваюцца на рэканструкцыю, тэхнічнае перааснашчэнне і добраўпарадкаванне бальніц, радзільных дамоў і амбулаторна-паліклінічных устаноў, аснашчэнне іх сучаснымі сродкамі дыягностыкі і догляду хворых.

УЗНАГАРОДЫ

АДЗНАЧАНЫ ЗАСЛУГІ

У генеральным консульстве ПНР у Мінску адбылася цырымонія ўручэння Залатога ордэна за заслугі перад Польскай Народнай Рэспублікай старэйшаму беларускаму паэту і перакладчыку Язэпу Семяжону і ўзнагароды за заслугі перад польскай культурай вядомаму графіку, прафесару Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Васілю Шаранговічу.

Такой высокай ацэнкі яны ўдастоены за адну са сваіх апошніх работ — пераклад на беларускую мову і мастацкае афармленне паэмы Адама Міцкевіча «Пан Тадэвуш», якую выпусціла выдавецтва «Мастацкая літаратура».

Уручаючы ўзнагароды, консул па справах культуры Казімеж Паскудзкі адзначыў, што пераклад і выданне на беларускай мове шэдэўра Адама Міцкевіча сталі важнай падзеяй у культурным жыцці братніх рэспублік.

ДРУЖАЛЮБНЫЯ СУВЯЗІ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ПАТСДАМА

Па запрашэнню выканаўчага камітэта Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў у Беларускай сталіцы знаходзілася дэлегацыя акругі Патсдам Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

Мінск і Патсдам — гарады-побратымы. На працягу многіх гадоў яны падтрымліваюць дружальныя сувязі, абменьваюцца дэлегацыямі.

За пяць дзён знаходжання ў Беларусі госці з ГДР пабывалі на прамысловых прадпрыемствах Мінска і Салігорска, наведалі калгасы і саўгасы Дзяржынскага і Капыльскага раёнаў.

СУПРАЦОУНІЦВА

СУМЕСНЫ СЕМІНАР

На працягу трох дзён у Мінску працаваў савецка-філяндскі семінар па сацыяльных пытаннях.

Перад яго ўдзельнікамі выступілі з дакладамі міністр сацыяльнага забеспячэння БССР Г. Крыўлін, першы намеснік міністра аховы здароўя БССР К. Анішчанка, кіраўнік фінскай дэлегацыі Ээра Пікуямся. Фінскія спецыялісты азнаёміліся з сістэмай аховы здароўя і сацыяльнага забеспячэння Беларускай ССР, абмяняліся думкамі аб праблемах і перспектывах яе развіцця.

ПРАФСАЮЗНЫЯ КАНТАКТЫ

СУСТРЭЧЫ У МІНСКУ

Беларускую сталіцу наведалі прафсаюзныя дэлегацыі Даніі, Ісландыі,

Нарвегіі, Фінляндыі, Швецыі, якія па запрашэнню савецкіх прафсаюзаў удзельнічалі ў святкаванні Першамайя ў Маскве.

Госці мелі сустрэчу ў Беларуска-рэспубліканскім савецкім прафсаюзаў. На прамысловых прадпрыемствах сталіцы яны цікавіліся ўмовамі працы і адпачынку рабочых, гутарылі з прафсаюзнымі актывістамі.

Члены дэлегацыі зрабілі экскурсію па Мінску, пабывалі ў музеях, наведалі мемарыяльны комплекс «Хатынь».

АДКРЫЛІ НАВІГАЦЫЮ

ПОРТ НА РАЦЭ ПІНЕ

З новай гавані пачалі навігацыю рачнікі Пінска. Тут, непадалёку ад вёскі Дамашыцы, на рацэ Піне, пабудаваны новы порт. Ранейшы, які размяшчаўся ў рысе горада і інтэнсіўна эксплуатаваўся больш за сто год, ужо не спраўляўся з узрослым аб'ёмам перавозак і да таго ж забруджваў навакольнае асяроддзе. Цяпер выкарыстанне вялікагрузных барж-плячовак дасць магчымасць амаль у паўтара раз павялічыць аб'ём перапрацоўкі грузаў гэтай буйнога транспартнага вузла.

САЦЫЯЛЬНАЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ

ДЛЯ СПАКОЙНАЙ СТАРАСЦІ

У маляўнічай мясцовасці непадалёку ад Навагрудка ўзняліся карпусы новага дома-інтэрната для ветэранаў вайны і працы. Гэта комплекс будынкаў культурна-бытавога і гаспадарчага прызначэння, куды ўваходзяць два пляціпаварховыя жылыя карпусы. Для ўмацавання здароўя пажылых людзей створаны фізіятэрапеўтычны, працэдурны, электра- і вадалічэбны кабінеты, абсталяваныя найноўшай апаратурай. Комплекснае медыцынскае абслугоўванне будзе ажыццяўляць урачы медыцынскіх устаноў Гродзенскай вобласці.

Вагаце і разнастайнасць стала дома ветэранаў дапаможа забяспечыць падсобная гаспадарка: кароўнік, свінарнік, птушнік, трусятнік, цяпліца. Тут ветэраны змогуць знайсці для сябе заняткі па сіле.

ПРАПАНОУЮЦЬ ЛІНГВІСТЫ

УНІВЕРСАЛЬНЫ КОД

Універсальны семантычны код — так называецца прыныццова новая мова для рашэння складаных камп'ютэрных задач. Ён аднолькава зразумелы і чалавеку, і машыне. Мова распрацавана супрацоўнікамі Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук БССР, якія працуюць разам з маскоўскімі спецыялістамі над праблемай «штучны інтэлект».

У вылічальным цэнтры Акадэміі навук ССР з дапамогаю новай мовы ўдалося вырашыць некаторыя складаныя задачы па планаванню, сітуацыйнаму кіраванню, якія звычайнымі метадамі не рашаюцца.

На думку вучоных, новы код у недалёкай будучыні можа стаць звычайнай машынай мовай.

У ФОКУСЕ АБ'ЕКТЫВА

АДЗІН ДЗЕНЬ

І СТО ФАТОГРАФАУ

15 мая сто лепшых фотамайстроў — 30 чалавек з ЗША, 20 з заходне-еўрапейскіх краін, 40 з Савецкага Саюза і 10 з іншых сацыялістычных краін будуць удзельнічаць у самай буйной з фотаздымак, якія калі-небудзь праходзілі на тэрыторыі ССР. На ўсіх 11 гадзінных паясах — ад Львова да Чукоткі — у фокусе іх аб'ектываў акажуцца савецкія людзі — на больш чым 100 тысячх кадрў з прыкладна трох тысяч адзнятых плёнак. Фотамайстрам трэба будзе адлюстравана жыццё савецкіх людзей, падмечанае на працягу толькі 24 гадзін аднаго дня, каб стварыць набыўны шматп'янавы партрэт народаў ССР, якія адзначаюць сёлета 70-годдзе Кастрычніцкай рэвалюцыі. Арганізатары гэтай акцыі — выдавец Дэвід Коэн і фатограф Рык Смолан.

ЗАВОД У КАЛГАСЕ

ПА НАРОДНЫХ РЭЦЭПТАХ

Па забытых народных рэцэптах наладжана вытворчасць новых відаў дэлікатэсных кансерваў і сокаў дэ-калгаса «Дружба» Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Гэта агародніна з фасоліяй па-беларуску, салынка агароднінная з грыбамі «Палеская», буракі марынаваныя, кансерваваныя агуркі, бярозавы сок, настоены на мяце...

Уласнае кансервавае прадпрыемства дапамагло калгасу вырашыць праблему найбольш поўнага выкарыстання агародніны, фруктаў, дароў прыроды: грыбоў, бярозавога соку, чарніц, чарнаплоднай рабіны.

НОВАЯ ТЭХНІКА

ВЫСОКАПРАДУКЦЫЙ- НЫЯ ЖНЯЯРКІ

Убіраць хлеб у самы спрыяльны час, прычым меншай колькасцю ўдзельніц — такую магчымасць даюць універсальныя жняяркі, выпуск якіх наладзіў Баранавіцкі камбінат сярэньных вежаў. Новыя агрэгаты могуць скошваць збожжавыя, зернебабовыя, насеннікі траў, а таксама доўгасцябловыя палеглыя пасевы.

Убіраць палегліцу складана. Працаваць даводзіцца на паніжанай скорасці, прадукцыйнасць падае, расход паліва павялічваецца. Як ні старацца механізатар, страт не пазбегнуць. А новая жняярка прыпадмае палеглыя скошвае яго і, як брытвай, зразае ля самых каранёў, не пакідаючы на полі ні каласка, ні сямінак. Прадукцыйнасць агрэгата высокая — за гадзіну ён скошвае пасевы на гектары, што на трэць больш, чым звычайныя жняяркі.

Сёлета Баранавіцкі камбінат выпусціць тысячу такіх жняяраў, а ў наступным годзе іх вытворчасць будзе павялічана ўтрая.

◆ 50 МІЛЬЯРДАЎ РУБЛЁЎ НА ПЕРАКРЫЦЦЕ ДЫСПРАПОРЦЫЙ ◆ НЕ ЗА КОШТ НАСЕЛЬНІЦТВА ◆ У БАРАЦЬБЕ З АЛКАГАЛІЗМАМ ◆ СЯМ'Я КУПЛЯЕ ДАРАГІЯ ТАВАРЫ

ШТО АДБЫВАЕЦЦА З ЦЭНАМІ Ў СССР?

Яны не стаяць на месцы. Іх індэкс, паводле даных Дзяржаўнага камітэта цэн СССР, з 1970 па 1986 год узняўся на восем пунктаў. Іншымі словамі, цэны раслі ў сярэднім на паловіну працэнта ў год.

Нават чалавеку, далёкаму ад эканомікі, ясна, што цэны і дабрабыт людзей цесна ўзвязаны. Яны ў нечым падобны да сазлучаных сасудэў — калі ў першым прыбывае, то ў другім убывае.

Дык вось, у Савецкім Саюзе цэны раслі галоўным чынам за кошт падарання прадметаў раскошы, вострамодных тавараў і алкагольных напіткаў. На асноўныя прадуктовыя і непрадуктовыя тавары яны не мяняюцца. Напрыклад, на хлеб, цукар, яйкі і многія іншыя — з 1954 года, а на мяса, масла, малако, сыры — з 1962 года.

Нізкія і стабільныя цэны на прадукты, тавары і паслугі, якія мы адносім да катэгорыі першай неабходнасці, робяць іх агульнадаступнымі, — гаворыць намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта цэн Юрый Жукаў. — І гэта — галоўнае, дзеля чаго цэны на іх утрымліваюцца на нязменным узроўні. Значыць, нізкія і стабільныя цэны выконваюць у даным выкладку не столькі эканамічную, колькі сацыяльную ролю. У гэтым лёгка пераканацца, супаставіўшы сабекошт многіх тавараў, прадуктаў і паслуг з іх рознічнай цаной. Скажам, за мяса, малако і вырабы з іх саветскія людзі плацяць амаль удвая менш, чым затрачваюцца на іх вытворчасць і рэалізацыю. Розніца пакрываецца з агульнанацыянальнага бюджэту, на гэта штогод выдзяляецца каля 50 мільярдаў рублёў, што між іншым, у два з лішнім разы перавышае бюджэтныя асігнаванні на абарону.

Такія ж льготныя цэны ўстаноўлены на многія тавары дзіцячага асартыменту, паслугі грамадскага транспарту і відэафіліяльных устаноў. У тры разы ніжэй сабекошту аплачваецца арэнда дзяржаўнага жылля, якім карыстаецца большасць насельніцтва краіны. А бюджэт жа дзяржавы, з якога чэрпаюцца фінансавыя рэсурсы на перакрыццё дыспрапорцый, напаяецца зусім не за кошт падаткаў з насельніцтва, як гэта ро-

біцца ў іншых краінах. Асноўная яго крыніца (больш чым на 90 працэнтаў) — адлічэнні з прыбытку дзяржаўных прадпрыемстваў і гаспадарак.

Такім чынам, калі і адбываецца выкліканае льготнымі цэнамі пераразмеркаванне грашовых рэсурсаў дзяржавы, то зусім не за кошт насельніцтва. Дадайце да гэтых камерцыйных льгот такія даброты, як адукацыя, ахова здароўя, якімі саветскія людзі карыстаюцца бясплатна, пенсійнае забеспячэнне без папярэдніх адлічэнняў з заробатнай платы, і вы можаце з дастатковай ступенню аб'ектыўнасці меркаваць, у чых інтарэсах усё гэта робіцца. І што не менш важна — дзеля чаго.

Апошнім часам эканамісты больш настойліва заклікаюць прывесці рознічныя цэны на мяса, малако і іншыя льготныя тавары і прадукты ў адпаведнасць з вытворчымі затратамі, а сродкі, якія скарыстоўваюцца ў якасці датацыі, справядліва размеркаваць паміж людзьмі. Якая пазіцыя Дзяржкамтэта па цэнах у гэтым пытанні?

На думку Юрыя Жукава, выразненне гэтай праблемы, несумненна, эканамічна мэтазгоднай, будзе залежаць ад таго, ці ўдасца выканаць дзве абавязковыя ўмовы: захавачы структуру харчавання людзей і іх жыццёвы ўзровень. Пакуль тое, што мяркуецца, не дазваляе разлічваць на станоўчы вынік. Таму праблема вывучаецца і ўсебакова аналізуецца.

Хоць гэта не азначае, што да таго часу, пакуль не будзе знойдзена рашэнне, цэны па ўсіх пазіцыях будуць заставацца нерухомымі. Мінным летам, напрыклад, Дзяржкамтэт зноў павысіў цэны на спіртныя напіткі і адначасова знізіў іх на некаторыя прамысловыя тавары. Калі гэта перавесці на гадавы тавараабарот, то цяпер сума павышэння роўная суме паніжэння.

Яшчэ больш даступнымі сталі многія дзіцячыя тавары — цэны панізіліся на 20—30 працэнтаў. Прычым размова ідзе аб адзенні з шарцянкіх тканін, аб трыкатажы, абутку. Сталі таннейшымі некаторыя маркі гадзіннікаў, фота- і кінаапараты, матацыклы, дываны, хрусталь і многае іншае. Такое ўпарадкаванне цэн, на думку Юрыя Жукава, адпавядае інтарэсам большасці.

Да таго ж яно адлюстроўвае імкненне грамадства засцерагчы сябе ад далейшага распаўсюджвання алкагалізму — гэтай хваробы стагоддзя. Час, вядома, пакажа, наколькі эфектыўная гэтая мера. Хоць ужо цяпер, мяркуючы па продажы алкагольных напіткаў, які скараціўся больш чым на трэць, і, як вынік, змяншэнню колькасці парушэнняў грамадскага парадку, злачынстваў, што робяцца ў п'яным стане, па павышэнню вытворчай дысцыпліны, яна дае вынікі.

Гаворачы аб рознічных цэнах, людзі часта ўпамінаюць яшчэ і кватэрную плату. У многіх краінах на яе выдаткоўваецца амаль ці не трэць даходу сям'і. У СССР жыллё, якое ўзводзіцца ў асноўным на бюджэтныя асігнаванні, здаецца насельніцтву ў бестэрміновую арэнду за плату, якая разам з узносамі за камунальныя паслугі складае 4—5 працэнтаў у бюджэце сярэдняй па даходах сям'і. Дарэчы, сёння існуючая стаўкі кватэрнай платы — своеасаблівыя рэкардсмены стабільнасці сярод рознічных цэн. Яны не мяняюцца з 1928 года. Тарыфы на камунальныя паслугі — з 1946 года. Адсюль і даступнасць арэнды для сям'і з любымі даходамі, хаця жыллё, дарагое само па сабе, з кожным годам абыходзіцца дзяржаве ўсё даражэй. І па затратах на будаўніцтва (у параўнанні з 1965 годам — у два разы), і па эксплуатацыйных выдатках.

Але даступнасць многіх тавараў і паслуг у выніку нізкіх і стабільных цэн — толькі адзін бок працяглага саветскай сістэмы цэнаўтварэння. Другая заключана ў тым, што ў выніку зменнасці цэн на тавары, прадукты і паслугі першай неабходнасці ў насельніцтва па меры росту грашовых даходаў з'яўляецца больш магчымасцей купляць дарагія тавары. І гэта ўжо не лагічны вывад спецыяліста, а рэальная рэчаіснасць. У параўнанні з 1970 годам забяспечанасць сям'яў такімі таварамі працягла карыстання, як, скажам, тэлевізары, радыёпрыёмнікі, магнітафоны, халадзільнікі, пральныя машыны, гэта значыць тым, што вызначае якасць жыцця, узрасла ў 5—10 разоў, а аўтамабілямі — больш чым у 20.

Віктар СТАРАСЦІН.

Да 1990 года ў Беларусі плануецца здаць у эксплуатацыю 12,5 мільёна квадратных метраў сучаснага жылля ў сельскай мясцовасці. Як лічаць спецыялісты, гэтага дастаткова на трохмільённае сельскае насельніцтва рэспублікі.

...Дарога была няблізка. Я ўважліва ўглядаўся ў кожны вясковы двор. Дамы розныя: прыгожыя і не вельмі, пад жалезным і шыферным дахам, пад драўняным, пяціценкі і старыя дзедаўскія хаты з хлявамі. Зрэшты, апошнія трапляліся рэдка.

І раптам машына выскочыла з ляснога калідора на вуліцу двухпавярховых асабнякоў дачнага тыпу. Гэта і былі новыя кварталы калгаса «Ленінскі шлях» Слуцкага раёна

калі ён добры працаўнік, астатняе пагашаецца за кошт сродкаў яго гаспадаркі. У калгасе «Ленінскі шлях» іншы падыход. Домсядзіба, аб якой было расказана, абыходзіцца 30 тысяч рублёў. 17 тысяч адразу ўносіць калгас, а селянін свае 13 тысяч пагашае за тры-чатыры гады.

Лідзія Дзерач заявіла: «Вельмі шмат асфальту. Вёска стаіць на зямлі, а ў вашых праектах яна быццам «саромеецца» свайго паходжання. Трэба праектаваць будаўніцтва такім чынам, каб дарогі праходзілі ў баку ад дамоў і машыны не атручвалі выхляпнымі газамі чыстае паветра».

Выказаць мовай архітэктуры гармонію адносін чалавека і прыроды далёка

БУДУЧЫНЯ НАШЫХ ВЁСАК

ДОМ ДЛЯ СЕЛЯНІНА

Мінскай вобласці. Паводле слоў дырэктара «БелНДІ-гіпрасельбуда» (галаўная навукова-даследчая ўстанова, якая праектуе будаўніцтва ў сельскай мясцовасці) Уладзіміра Сакалоўскага, тут «ствараецца жыллё заўтрашняга дня». Дамы гэтыя ўжо атрымалі сваю афіцыйную назву — дамы сядзібнага тыпу.

Са старшынёй калгаса Мікалаем Васілевічам заходзім у дом палявода Лідзіі Дзерач. У двары хлёў з двума аддзяленнямі для жывёлы і птушкі, летняя кухня, пад якой выкапаны склеп для захоўвання бульбы і розных саленняў. Дом фасадам выходзіць на вясковую вуліцу. На вокнах розныя ліштвы, акуратныя палісаднік з клумбамі кветак, кусты бэзу, рабіны.

Агульная плошча дома — 80 квадратных метраў. У ім вельмі ўтульна. На першым паверсе вялікая гасціная і кухня-сталовая з рускай печу і газавай плітой, на другім — дзве спальні, кабінет, ванная, кладоўкі. Сцены дома звонку аздаблены каларовай крошкай, што робіць іх вельмі прыябнымі, і, акрамя таго, няма неабходнасці кожны год бяліць.

— На пяцьдзесят гадоў разлічаны, — гаворыць Мікалай Васілевіч, — але праслужыць значна больш. У нас створана служба эксплуатацыі, выдаткі па ўтрыманню якой поўнасю ўзяў на сябе калгас. Жыхары не плацяць за рамонт ні капейкі.

Праект новых дамоў-сядзіб распрацаваны з удзелам калгасных спецыялістаў. Якаснае паліпшэнне сельскага дома — вынік вялікай дапамогі дзяржавы ў арганізацыі жыллёвага будаўніцтва ў вёсцы. Час, калі селянін сам будоваў свой дом, адыходзіць у мінулае. Гэтыя клопаты бяруць на сябе спецыялізаваныя прадпрыемствы і будаўнічыя арганізацыі. Яны прымаюць заказы і ва ўстаноўлены тэрміны здаюць дом «пад ключ».

У Беларусі сялянам-збудоўшчыкам дзяржаўныя банкі або калгасныя бухгалтэрыя прадастаўляюць крэдыты ў размеры 80 працэнтаў кошту будучага дома пад 0,5—2 працэнтаў гадавых. Селянін выплачвае палавіну пазыкі, і,

не проста. Спачатку селянін імкнецца жыць «як у горадзе», цяпер — «як у горадзе, але ў той жа час у вёсцы».

Спецыялісты, якія праектуюць будаўніцтва ў сельскай мясцовасці, на конт гэтага выказваюць розныя думкі. Адно лічаць, што вёсцы патрэбны выключна сядзібы, другія аддаюць перавагу шматкватэрным дамам, трэція — што трэба будаваць і тое, і другое. Кожны бок аргументуе важна свой пункт гледжання. Пытанне шырока абмяркоўваецца на старонках друку.

Супраць камфартабельнага дома сядзібнага тыпу прынцыповых прэчанняў няма. Ён сапраўды зручны ва ўсіх адносінах. Дом з садам, вядома, больш адпавядае спецыфіцы вёскі і мае ў той жа час у параўнанні з гарадскім істотную перавагу — блізкасць да прыроды.

Але як быць з тымі жыхарамі, хто аддае перавагу гарадскому ўкладу жыцця і хацеў бы мець тыпавую гарадскую кватэру?

На думку спецыялістаў, нельга скідаць з рахунку і эканамічны бок пытання. Пры забудове вёсак аднакватэрнымі дамамі непамерна ўзрастаюць расходы на інжынерныя камунікацыі. У асобных выпадках яны перавышаюць затраты на пабудову дома.

Што ж датычыць жылых дамоў на гарадскі манер, то нягледзячы на ўсе, здавалася б, неаспрэчны перавагі як у бытавым, так і эканамічным плане, сялянам, як правіла, яны пакуль не падыходзяць. Праўда, вясковая інтэлігенцыя ў большасці сваёй менавіта за такое жыллё.

Відавочна, у спрэчцы — які дом у вёсцы лепшы — верх возьме змешаная забудова пасёлкаў, паколькі яна ўлічвае інтарэсы ўсіх. Таму ў новай серыі тыпавых дамоў беларускія архітэктары стварылі самыя разнастайныя варыянты: дамы-сядзібы на адну-дзве сям'і і шматкватэрныя ў некалькі паверхаў. Агульнае ж у іх — высокі ўзровень бытавога камфорту.

Па шляху змешанай забудовы вырашылі ісці і ў калгасе «Ленінскі шлях».

Рыгор КОЛАБАУ.

КЛУБ ВЕТЭРАНАЎ ПРАЦЫ

...Афіш, якія б запрашалі на гэтую сустрэчу, каля Панаца культуры і тэхнікі Мінскага аўтамабільнага завода ўбачыў, але, як толькі расчыняюцца ранняй яго дзверы, адразу ажывае фае і папаяняецца вялікая зала. Людзі тут збіраюцца сталыя, але гэты збор нечым нагадвае школу пасля канікул: усе рады адзіна аднаму, спяшаюцца падзяліцца навінамі. Так пачынаецца кожная традыцыйная серада заводскага клуба «Ветэран».

Праграма клубных сустрэч разнастайная. Прыходзяць у госці пісьменнікі, паэты, акцёры. Часта бываюць урачы, работнікі сацыяльнага забеспячэння, педагогі. У людзей старэйшага пакалення назідаецца сёння асабліва цяга да педагогічных ведаў: працягваюць сваім дзеяннем дзецям і ўнукам, і выхоўваць іх ба-

булі і дзядулі хочучы па навуцы, не спадзеючыся на адзін толькі жыццёвы вопыт.

Клуб «Ветэран» аб'ядноўвае паўтары тысячы былых работнікаў аўтамабільнага завода. Нехта пайшоў на пенсію нядаўна, нехта 10—15 год назад, але ўсіх па-ранейшаму цікавіць тое, што адбываецца ў заводскіх цэхах, перспектывы развіцця аўтамабілебудавання. Аб гэтым разказваюць на клубных серадах кіраўнікі завода, вядучыя спецыялісты.

Традыцыйныя сарады толькі частка дзейнасці клуба. Тут вырашаюцца і самыя розныя праблемы жыцця пенсіянера. Кіруе работай клуба выбарны савет, дапамагаючы яму шматлікія актывісты.

Калі хочаш часова папрацаваць, савет дапаможа працаўладкавацца. Патрэбна саветырыяльная дапамога — савет звернецца ў заводскі камітэт прафсаюза і ветэрану дапа-

могуць. Бытавая камісія савета, яе актывісты абследаюць жыллёвыя ўмовы пенсіянераў (у паліпшэнні жылля, атрымання новай кватэры можна разлічваць на дапамогу завода), наведваюць хворых, размяркоўваюць пуцёўкі ў санаторы і дамы адпачынку. Клуб мае тая ж правы, што і любая цэхавая прафсаюзная арганізацыя, і пуцёўкі — бясплатныя ці за 30 працэнтаў кошту — яму выдзяляюць таксама, як любому цэху. У сераду можна пачуць аб'явы, якія пуцёўкі мае савет, — Крым, Падмаскоўе, заводскі санаторый-прафілакторый...

У членаў клуба «Ветэран» розныя ў мінулым прафесіі, розная адукацыя, розныя інтарэсы. Але на пытанне, што дае ім клуб, часцей за ўсё атрымліваеш падобныя адказы: адчуванне паўнаты жыцця, магчымасць сустрэч з людзьмі, якім дорага тое, што дорага і мне.

Такія клубы ёсць і на іншых прадпрыемствах нашай рэспублікі.

Тамара АЛЯКСАНДРАВА.

ЖЫВЕ Ў НАРОДЗЕ

ДА 80-годдзя 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

Іосіфа УРБАНОВІЧА

Ходзяць дзве думкі пра гераічныя натуры: адна кажа, што героем трэба нарадзіцца, другая — героем становіцца, абставіны выхоўваюць герояў. А слухнасць — у самім існаванні гэтых дзвюх думак: праўда амбівалентная, задаткі гераічнага закладвае прырода і завяршае справу грамадзянскае выхаванне. Калі б усё залежала толькі ад натуры, то праблему гераічнага вырашала б генетыка, а калі б ад выхавання, то — сацыяльная педагогіка. Часта мы бачым, што ў гэтых самых умовах растуць, нават сядзяць за адной партай у школе два хлопчкі і з аднаго вырастае дзеяч, мастак, ваяк, а з другога шэры з'ядач хлеба, адзін становіцца ўладаром абставін, другі — рабом, у адным перамагае львінае, у другім — тхарынае. Уроджанае патрабуе выйсця, сцверджання, яно можа быць падтрымана абставінамі або заглушана. Калі мы думаем пра подзвіг мастака, то на першы план нам хочацца вылучыць талент, «дар божа», а калі справа ідзе пра грамадскага

дзеяча, то нас інтрыгуе сама дзейнасць, незвычайныя жыццёвыя калізій, біяграфія. Юзкі, як пшчотна звалі землякі Іосіфа Урбановіча, нарадзіўся з задаткамі ваяка, гэта было ў яго крыві, але і дзяцінства яго стала парой гартавання характару, вызвалення грамадзянскага таленту. Тэмпература грамадскага жыцця мела тады нечуванна перапад: сусветная вайна выгнала ў бежанства сялянскую сям'ю Урбановічаў з-пад Ружан ажно ў далёкі Сімбірск, дарослым давялося спазнаць нястачу, сумаваць па радзіме, але перад дзецьмі ахвар вайны адкрываліся большыя, чым на радзіме, магчымасці вучыцца. Старэйшы брат Іван скончыў рэальнае вучылішча, рыхтаваўся паступаць у Інстытут, марыў стаць інжынерам, следам за ім ішоў Андрэй. Абодва яны ўцягнуліся ў рэвалюцыйны рух, прымалі актыўны ўдзел у грамадзянскай вайне. Калі белыя занялі Сімбірск, Іван стаў камандзірам партызанскага атрада, юным разведчыкам пры штабе якога дзейнічаў

Юзкі. Там ён здзейсніў свой першы баявы подзвіг — выратаваў камандзіра, калі той пайшоў на перагаворы з праціўнікамі і апынуўся ў пастцы. У 1922 годзе сям'я Урбановічаў вярнулася на радзіму, але старэйшыя сыны засталіся ў Савецкай Расіі. Прыязанасць да Івана і Андрэя, адчуванне асабістай далучанасці да рэвалюцыі, якой яны пасвяцілі сябе, складала галоўную ноту духоўнага жыцця юнака. Ва ўмовах буржуазнай Польшчы гэтае адчуванне набыло героіка-трагедыю ахвярніцкую танальнасць, паколькі тут ідэалы рэвалюцыі праследваліся. У 1924 годзе Урбановіч паступіў вучыцца ў Віленскую беларускую гімназію, у вучнёўскім асяроддзі завяршалася складанне яго характару і светапогляду. Сярод вучняў было там парадкам такіх, што таксама, як і ён, падрасцілі ў рэвалюцыйнай Расіі і змалку прывыклі бачыць, як сам народ ствараў сваю гісторыю і вырашаў свой лёс. Яны склалі авангард вучнёўскага калек-

тыву. Урбановіч стаў сябрам і папечнікам Уладзіміра і Веры Шчасных, Міхася і Юркі Тарасюкоў, паэта Алеся Салагуба, крыху пазней кіруючае ядро вучнёўскага калектыву папоўнілі паэт Валянцін Таўлай, будучы журналіст Якуб Міско, будучы фалькларыст і музыка А. Шыдлоўскі, паэт Максім Танк і іншыя. Беларускія гімназіі ў Заходняй Беларусі — Навагрудская, Клецкая, Радашковіцкая — былі кузнімі, у якіх ствараліся кадры нацыянальнай інтэлігенцыі. Не выпадкова выхаваўчую работу з моладдзю Віленскай гімназіі вялі тады на грамадскія асновы члены ЦК КПЗБ — Арсен Канчэўскі, Леапольд Родзевіч, паэт і публіцыст Ігнат Канчэўскі, паэт Уладзімір Жылка, археолаг Іван Луцэвіч, фалькларыст Антон Грыневіч і многія іншыя дзеячы беларускага адраджэння. Віленская гімназія з'яўлялася вядучай установай, тут адбывалася не толькі навучанне і выхаванне, але стваралася вучэбна-метадычная база для іншых сярэдніх школ. Дырэктарам гімназіі працаваў еўрапейскай вядомасці вучоны-гуманітарый Браніслаў Тарашкевіч, які стварыў першы беларускі падручнік па мове для сярэдніх школ. Яго папечнікамі былі стваральнікі першых падручнікаў і хрэстаматый па гісторыі беларускай літаратуры, таленавіты літаратар Максім Гарэцкі, аўтар беларускіх падручнікаў па матэматыцы Сымон Рак-Міхайлоўскі, настаўнік спеваў, музыкі, фалькларыст і літаратуразнаўца Рыгор Шырма. Гэта іх «стварэннямі» былі найвялікшая ў Еўропе прагрэсіўная сялянска-рабочая партыя — Грамада (БСРГ) і масавая культурасветная арганізацыя Таварыства беларускай школы (ТБШ). У канцы 20-х гадоў гімназія стала арэнай сутычак паміж паланізатарскімі шавіністычнымі элементамі і прагрэсіўнымі сіламі нацыянальна-вызваленчага руху. Урбановіч разгортвае бурную грамадскую дзейнасць, кіруе акцыямі вучнёўскага пратэсту супраць дыскрымінацыі і пазбаўлення работы найбольш грамадска актыўных беларускіх настаўнікаў, становіцца сакратаром падпольнага Віленскага гаркома камсамола, выкарыстоўвае для камсамольскай работы ў Віленскім раёне раз'езд вучнёўскага гуртка мастацкай самадзейнасці, дзе выступае як танцор у пары з прыгожай Каўшанкай, дочкай гімназічнага лапа, іграе часта першыя ролі — Якіма Сарокі, Кастуся Каліноўскага. Зволены з гімназіі за палітычную дзейнасць, якая забаранялася статутам сярэдніх навучальных устаноў, Урбановіч прадоўжыў рэвалюцыйную работу ў камсамоле Пружаншчыны, Слонімскай, некалькі месяцаў вучыўся ў партшколе КПЗБ у Мінску, стаў прафесійным рэвалюцыянерам, затым спешна вярнуўся, як тады гаварылі, у край, бо рэпрэсіі супраць Грамады моцна ўдарылі па кіруючым актыве КПЗБ. Зусім маладому, але ўжо вопытнаму і палітычна сталому падпольшчыку партыйнае кіраўніцтва даручае ўзначаліць акруговыя камітэты КПЗБ у Баранавічах, потым у Брэсце. Гэта быў цяжкі час у гісторыі рэвалюцыйнага руху: з аднаго боку, левасектанцкія элементы ў кіраўніцтве КПЗБ штурхалі нізкі на фарсаванне рэвалюцыйных выступленняў, а з другога, органы дзяржаўнай бяспекі скарыстоўвалі насілах падтрыманні і не забяспечаныя арганізацыйнай акцыі як спажыву для рэпрэсій. Летам 1931 года ў Брэсце Урбановіч трапіў у рукі паліцыі. На допытах

СЕННЯ беларускі горад Брэст вядомы ва ўсім свеце. Тысячы зарубежных гасцей і турыстаў наведваюць яго штогод. У час Вялікай Айчыннай вайны гарнізон Брэсцкай крэпасці, знаходзячыся ў поўным акружэнні, больш месяца гераічна абараняўся супраць гітлераўцаў. Зраненыя, голодныя, змучаныя смягай абаронцы крэпасці пісалі на сценах: «Я паміраю, але не здаюся! Бывай, Радзіма!» Іх гераізм і стойкасць, якія сталі пачаткам Вялікай Перамогі над фашызмам, выклікаюць павагу і захапленне ўсіх.

Студэнты з В'етнама, якія вучацца ў Беларускім дзяржаўным універсітэце імя Леніна, напісалі пасля наведання мемарыяла: «...Мы ішлі за экскурсаводам, стараліся ступаць бяшумна. Але ў вушах стаяў страшэнны грукат выстраляў, выбухаў, стогны абаронцаў сваёй Радзімы, якія паміралі, але не здаваліся ў палон. Мы доўга стаялі каля Вечнага агню. Маўчалі. Кожны думаў аб сваім. Але я ўпэўнены, што нашы думкі былі ўсё ж аб адным: няма больш страшнага бедства, чым вайна, якая сее гібель і пакуты. Недапушчальна развязанне новай крывавай вайны...»

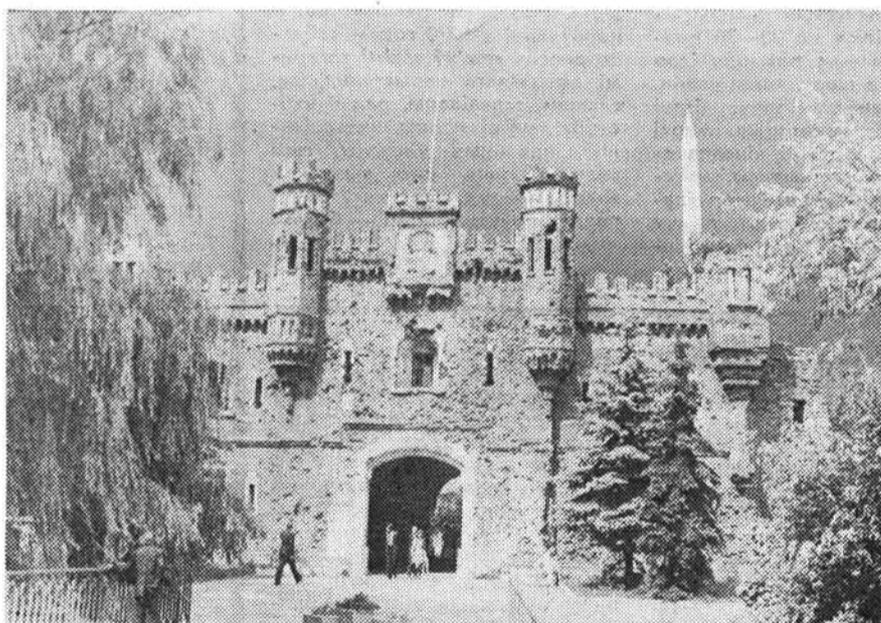
Тры разы пабываў у крэпасці французскі камуніст Марыс Тарэз. Пасля яго смерці ўдава Жанэта Тарэз-Вярмеш пісала: «Ён захаваў аб гэтых наведваннях хвалючыя ўспаміны і яго ўдзячнасць гераічнаму савецкаму народу, які зрабіў усё, каб вызваліць Францыю, яшчэ больш умацавалася».

Подзвіг абаронцаў Брэсцкай крэпасці — жывы прыклад перш за ўсё для тых, хто змагаецца за мір, свабоду і незалежнасць. У музеі крэпасці ёсць матэрыялы, прысвечаныя кубінскаму пагранічніку Луісу Рамірэсу, які прыслаў з Кубы Рауль Кастра. 21 мая 1966 года Луіс Рамірэс быў забіты выстралам з амерыканскай базы Гуантанама. Выступаючы на пахаванні героя, Рауль Кастра сказаў: «Успомнім той факт, што ў яго ваенным білеце была старонка з кнігі «Героі Брэсцкай крэпасці!» са словамі: «Мы будзем змагацца да канца!»

У Брэсце кожны год праходзіць шмат акцый, у тым ліку міжнародных, у абарону міру. А сёлета Таварыства японска-савецкай дружбы выбрала Брэст месцам правядзення чарговай антываеннай сустрэчы прадстаўнікоў японскай і савецкай грамадскасці. Я сустрэўся з вядо-

АНТЫВАЕННЫЯ АКЦЫІ САВЕЦКАЙ І ЯПОНСКАЙ ГРАМАДСКАСЦІ

У БРЭСТ — НА КЛЯТВУ МІРУ

мымі грамадскімі дзеячамі Японіі — старшынёй Таварыства японска-савецкай дружбы Іэкайма Тасіакі і намеснікам адказнага сакратара, пастаянным членам праўлення гэтай грамадскай арганізацыі Тасіко Іакасука, якія наведвалі Беларусь па запрашэнню Саюза савецкіх таварыстваў дружбы. Іакасука Тасіко была ініцыятарам арганізацыі масавых акцый, якія ў Японіі называюць антываеннай клятвой. Вось і цяпер яна актыўна займаецца падрыхтоўкай чарговай японска-савецкай сустрэчы.

— Па-першае, хачу сказаць, што сёлета мы праводзім антываенную клятву ўжо шосты раз, — сказала Іакасука Тасіко. — Ідэя гэтых сустрэч прадстаўнікоў грамадскасці нашых краін поўнасцю адпавядае галоўнай задачы, якая стаіць сёння перад усімі міралюбывымі

сіламі Японіі, — гэта ўмацаванне ўзаема-разумнення і дружбы паміж японскім і савецкім народамі. З гэтай мэтай мы і раней практыкавалі паездкі ў Савецкі Саюз груп дружбы. Аднак у час уздыму антыядзернай барацьбы і антыракетнага руху мы зразумелі, што грамадства павінна рэагаваць па-новаму на пагрозу ядзернай вайны. Менавіта ў гэты час, у 1982 годзе, і нарадзілася ідэя правядзення масавых антываенных сустрэч прадстаўнікоў японскай і савецкай грамадскасці ў гарадах Савецкага Саюза, якія больш за ўсё пацярпелі ў час вайны з фашызмам.

Нагадаю, што ў канстытуцыі Японіі адзначаецца, што краіна павінна ісці па шляху міру. Але гэтае палажэнне канстытуцыі падвяргаецца ў апошні час бесперапынным атакам японскіх міліта-

рыстаў. Таму барацьба японскай міралюбівай грамадскасці ў абарону артыкула канстытуцыі Японіі аб міры з'яўляецца вельмі важнай.

У барацьбе за мір прыхільнікі міру ў Японіі імкнуцца аб'яднаць свае намаганні з народамі іншых краін, у тым ліку і з савецкімі людзьмі.

Першая антываенная клятва, у час якой я ўпершыню ў сумесным савецка-японскім Маршы міру прайшла па дарогах Савецкага Саюза, адбылася ў тры гарадах — Ленінградзе, Мінску і Валгаградзе, — працягвае Іакасука Тасіко. Гэтая акцыя ў абарону міру, супраць вайны зрабіла на ўсіх нас вялікае ўражанне. Мы нават думалі праводзіць яе традыцыйна кожны год па гэтай маршруту. Але сёлета мы рашылі выбараць месцам правядзення чарговай антываеннай клятвы японскіх змагароў за мір горад Брэст, куды ў жніўні прыедуць звыш ста прадстаўнікоў з Японіі. Нам вядома, што антываенная клятва вельмі блізка Брэсту. Брэст і крэпасць для нас — сімвал гераічнай барацьбы вайнага народа супраць фашызму.

Нашу гутарку прадоўжыў старшыня Таварыства японска-савецкай дружбы Іэкайма Тасіакі:

— Некалькі дзён, якія мы правялі тут, — адзначыў ён, — далі нам магчымасць яшчэ раз убачыць, у чым заключаецца сапраўдны жахі вайны. Я зноў пераканаўся, што яны перш за ўсё ў тым, што вайна знішчае ўсё чалавечае. Нельга не гаварыць аб гэтым. Сваімі вачыма я бачыў месцы фашысцкіх злачынстваў. Бачыў помнікі, фатаграфіі, слухаў расказы пра жудасныя ваенныя часы. У сувязі з гэтым хачу сказаць, што працягванне Злучанымі Штатамі Амерыкі ядзерных выбухаў у той час, калі Савецкі Саюз не праводзіў іх такіх працяглы час, было і застаецца парэшаннем прынцыпаў гуманізму, злучаным ствам супраць чалавецтва.

— Я лічу, што сёлета ў сувязі з магчымым візітам Міхаіла Гарбачова ў Японію, якога мы чакаем, адносіны паміж нашымі краінамі і асабліва паміж таварыствамі дружбы значна пашырацца. З'явіцца новыя напрамкі для іх развіцця. Сёння наша асноўная задача — барацьба супраць пагрозы вайны. Японцы ўнясе належны ўклад у агульную справу барацьбы за мір.

Генадзь ГУСЕУ.

сваіго дваюраднана брата Міхаіла Забэйду-Суміцкага, прапануе М. Танку ўзяць на сябе літаратурна-журналісцкі бок справы і атрымлівае прызначэнне ў згоду.

Гэта было напярэдадні другой сусветнай вайны. На вызваленай Чырвонай Арміі Заходняй Беларусі Урбановіч праводзіць у жыццё ідэі сацыялізму, ён абіраецца старшынёй Ружанскага гарпасялкавага Савета, шчасліва знаходзіць згубленую ў ваеннай завірусе сяброўку рэвалюцыйнага падполля Басю Кнубавец, якая стала яго жонкай. Вакол гарпасялкавага і раённага Пружанскага Саветаў згуртаваўся актывіст з ліку нядаўніх падпольшчыкаў, рэвалюцыйна-рабочы актывіст Урбановіч. Гэтыя людзі мелі заслужаны давер мас, па іх ініцыятыве былі створаны першыя калектывныя гаспадаркі ў раёне, адкрыты забаронены польскімі ўладамі вясковыя клубы, хаты-чытальні, школы, у якіх нарэшце мовай навучання стала родная мова дзяцей і бацькоў — беларуская. Старшыня Савета не адчураўся сваіх даўніх захапленняў масавіка і самадзейніка, танцора, спевака.

Напад гітлераўскай Германіі на СССР у чэрвені 1941 года спыніў мірныя планы і прыемныя клопаты. Канфрантацыя паміж светам імперыялістычнай рэакцыі і светам сацыялізму перарасла ў ваенны канфлікт. З болей садзіўся Урбановіч у грузавік, на якім эвакуіраваўся актывіст Савецкай улады з Ружанаў. У яго незнарок звалілася з галавы шапка. І ён не палез яе паднімаць, махнуў рукою і сказаў: «Дзе шапка, там і галава будзе». Праз два месяцы ён з таварышам і земляком Іванам Жышко быў зноў на Пружаншчыне, цяпер

ужо ў ролі спецыяльнага пасланца ЦК Кампартыі Беларусі з заданнем падняць антыфашысцкія сілы на барацьбу з акупантамі. Так пачаў стварацца і дзейнічаць першы на акупіраванай тэрыторыі Беларусі антыфашысцкі Камітэт Брэстчыны. Яго арганізацыя дзейнічалі ў населеных пунктах былых Брэсцкай, Слонімскай і Беластоцкай абласцей. Старшынёю Камітэта быў абраны Іосіф Урбановіч, яго намеснікам — Мірон Крыштафовіч і Іван Жышко.

Талант грамадскага дзеяча і вопыт падпольшчыка падкавалі Урбановічу адкрыць доступ у арганізацыю ўсім сумленым праціўнікам фашызму, усім патрыётам свайго краю. Здаралася, што ў нізавыя гурткі ўваходзілі і камуністы-бязбожнікі, і патрыятычна настроеныя свяшчэннікі, як напрыклад, зельзінскі бацюшка Антон Юшко. Галоўнай задачай Камітэта была падрыхтоўка і ідэалагічнае забеспячэнне ўзброенага партызанскага руху. Урбановіч наладжвае падпольную друкарню спачатку на гарышчы, у доме Міхаіла Аўдзейчыка з вёскі Апялянавічы, потым у спецыяльна абсталяваным бункеры на падворку Івана Барана ў вёсцы Байкі. Акрамя газеты «За родину», там друкавалася мноства лістовак на беларускай, польскай і нямецкай мовах. Узяты партызанамі ў палон немец Якоб Гоцэс, інжынер па адукацыі, адказваў за пераклад лістовак на нямецкую мову. У часе гэтага занятку перавыхаваўся і стаў антыфашыстам. Па закліках Якоба на бок партызан пераходзілі з фашысцкіх гарнізонаў немцы і паварочвалі зброю супраць фашысцкай тыраніі. Сам Якоб не мог удзельнічаць у баіх, бо стаў інвалідам пасля ранення ў тым баі, дзе яго падабралі партызаны. Інструктарам Камітэта і сталым супрацоўні-

кам друкаваных выданняў быў паэт Мікола Засім, тэксты многіх лістовак пісаў сам Урбановіч пад псеўданімам Максім.

Антыфашысцкі Камітэт перарос у ідэалагічную і арганізацыйную базу партызанскага руху ў зоне дзеяння, яго нізавыя гурткі складалі рэзерв кадраў і звязно сувязі баявых адзінак з масамі. Цераз камітэтчыкаў да партызан ішла інфармацыя аб праціўніку, харчаванне, папера, медыкаменты. Кіраўніцтва Камітэта пільна сачыла за адносінамі паміж атрадамі і насельніцтвам, патрабуючы ад камандзіраў строгага захоўвання рэвалюцыйнай этыкі, прыняцця класавасці і палітычнага лідэрства ў барацьбе з ворагам. Сам Урбановіч быў маральным максімалістам, узорам ахвярнасці, справядлівасці і сумленнасці. Патрабавальнасць і прыныповасць з'яўляліся яму людзей, памнажалі кола сяброў і папалчнікаў. Сярод іх аказаліся былы начальнік раённага аддзела НКВС, колішні ленинградскі настаўнік Я. Афанасьев, другі сакратар Брэсцкага абкома КПБ, карэнны ленинградскі рабочы Іван Баброў, зямляк і таварыш Урбановіча, камісар партызанскай брыгады К. Талочка. Апошнія двое з названых загінулі ў баі за вёску Бялавічы, з якой акупанты намерваліся вывезці моладзь на работы ў Германію. Урбановіч быў у тым баі паранены. Вайна азначала для яго працяг змагання за свабоду і годнасць народа, якую ён веў усё свядомае жыццё. У народзе ён меў шмат сяброў, добрых знаёмых, знаў мноства проста харошых людзей. Вайна для яго была змаганнем за каштоўнасці народнага духу, за ідэалы камунізму, ідэалы чалавечнасці.

Загінуў Іосіф Урбановіч трагічна і, як нярэдка бывае, недарэчна, хоць, па сутнасці, не выпадкова. Тады ўжо ён сумяшчаў абавязкі старшыні антыфашысцкага Камітэта і камандзіра партызанскай брыгады, калі сувязныя перадалі ў штаб, што група нейкіх марадзёраў грабіць Варанілавіцкую царкву. Камандзір асабіста кінуўся спыніць гніоснае бяспачнасць. Добрая слава партызанскага руху была для яго найвялікшай святасцю. Загінуў Іосіф Урбановіч, абараняючы гэты ідэал. Ён кінуўся спыніць грабежніцтва, бо адчуваў адказнасць за маральны стан у зоне дзеяння сваёй брыгады, адказваў за жыццё людзей і за каштоўнасці культуры, якія тут знаходзіліся, у тым ліку і за каштоўнасці культуры сакральнай, хоць сам быў атэістам.

Пахаваны Іосіф Урбановіч на партызанскіх магілках у Гута-Міхаліне, у сэрцы Ружанскай пушчы, якраз у той мясціне, дзе яшчэ ў 1924 годзе беларускія партызаны разганялі кантору англійскай фірмы «Аглармарыя», што вывозіла драўніну за мяжу (так урад буржуазнай Польшчы разлічваўся за ваенную дапамогу, за колькі, браўнінгі, атрыманыя для вайны з рэспублікай Саветаў). У той баявой аперацыі ўдзельнічалі старэйшы сябар Урбановіча М. Крыштафовіч і ваяк заходнебеларускага камсамола Вера Харужая. Помнік загінуўшым партызанам у Гута-Міхаліне і бюст Урбановіча ў Ружанах пабудавалі землякі па сваёй ініцыятыве ды ў тых гадах, калі яшчэ ніль незагойныя раны вайны, даймала галеча, беднасць. Пружаншчына лічыла ўвек вечанне памяці свайго героя і абаронцы справай першай чаргі як справы гонару.

Уладзімір КАЛЕСНІК.

ЧЕРНОБЫЛЬ: ГОД СПУСТЯ

ЧТО ПОКАЗАЛ ВЕСЕННИЙ ПАВОДОК

Многие наши читатели интересуются сегодняшней обстановкой на территории, прилегающей к Чернобыльской АЭС. В частности спрашивают, что показала первая послеаварийная весна: как прошел паводок и не ухудшил ли он положение? Надеемся, что в публикуемом нами материале вы найдете ответы на интересующие вас вопросы.

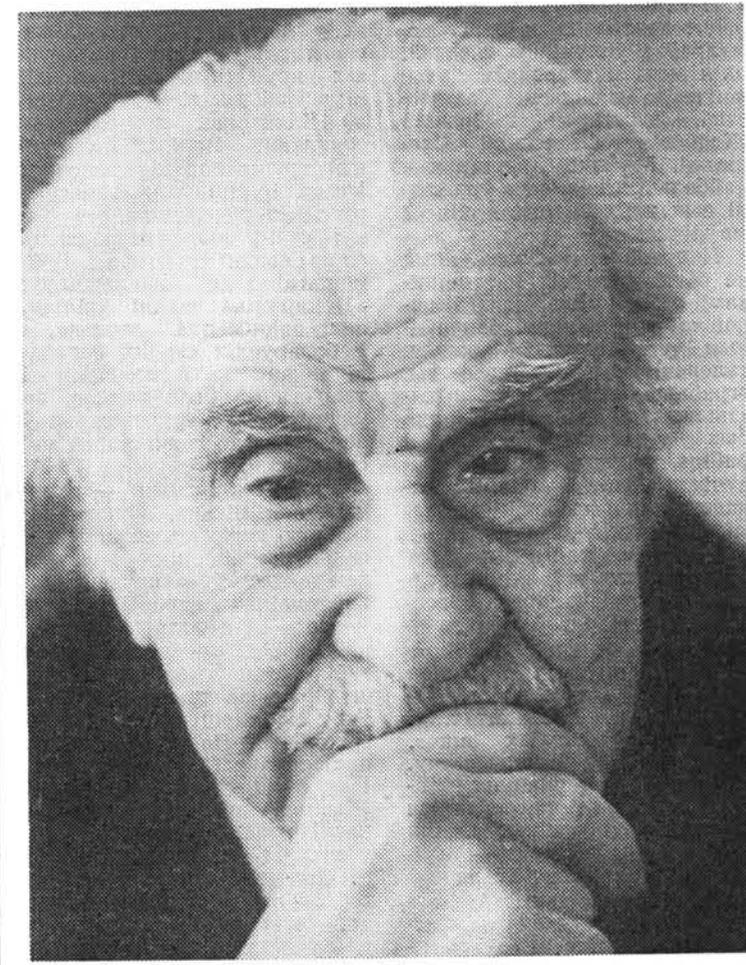
Экзамен на осенние дожди загрязненные радиоактивностью окрестности Чернобыля выдержали неплохо. Достаточно сказать, что не понадобилось вводить никаких ограничений на пользование водой из Днепра. И тем не менее дальнейшие работы по деактивации, строительству защитных сооружений продолжались с тем же накалом. Все по-прежнему, что главное испытание впереди — весеннее половодье. Ближние и дальние подступы к АЭС все это время оставались гигантской стройплощадкой. Меры предпринимались только с запасом. На путях возможной опасности в считанные месяцы выросли 137 инженерных сооружений: дамбы, каналы, земляные плотины. Главная цель — перехватить поверхностные стоки, предупредить смыв радиоактивных веществ в окружающие водоемы. Там, где по природным условиям полностью перекрыть сток нельзя, дамбы сделаны фильтрующими, они содержат материалы, способные поглощать радионуклиды. Беспокоила и судьба загрязнений в донном иле. Сильный паводок (даже в скромной части среднего многолетнего притока воды составляет шесть кубических километров) способен часть ила поднять и понести, особенно на мелководье. Стало быть, даже при укороченном реакторе есть опасность вторичного загрязнения. Поэтому и здесь понадобились предупреждающие инженерные меры. В устье Припяти и верховья Киевского водохранилища с помощью земснарядов были сделаны иловые ловушки — донные каналы поперек течения глубиной 16 метров.

По мнению большинства специалистов, принятых усилий достаточно, чтобы, скажем, более чем двухмиллионный Киев, расположенный на Днепре в ста километрах южнее Чернобыля, мог без опаски открывать свои водопроводные краны. Но продолжает срабатывать синдром предельной ответственности. В результате к руководству было принято мнение сомневающегося меньшинства: в столице Украины, не считаясь с затратами, соорудили резервные системы водоснабжения — две дополнительные водные магистрали из реки Десны и добавочную сеть артезианских колодцев.

И вот время паводка настало (а для малых рек бассейна Днепра практически закончилось). Контрольные службы ведут непрерывный анализ радиационной обстановки на обширных площадях. Сейчас, когда пик половодья уже позади, можно говорить об истинном лице первой послечернобыльской весны. Если коротко — специалисты облегченно вздохнули. Колоссальные усилия, предпринятые для снижения неблагоприятных последствий беды, дали, пожалуй, больше, чем ожидалось. Так, уровень загрязнений основных водоемов оказался на два порядка (в сто раз) меньше установленной в Советском Союзе допустимой дозы.

Это очень хорошее известие. Оно означает, что невидимый враг локализован и сколь угодно заметное распространение радиоактивности приостановлено. Если учесть, что в бассейне Днепра проживает свыше 30 миллионов человек, цена такому факту становится очевидной. Как заявил заместитель начальника Главного санитарно-эпидемиологического управления Министерства здравоохранения Украины М. Мухарский, жители Киева могут отдыхать в зеленой зоне, купаться в Днепре, ловить рыбу.

Да, в прилегающих к Чернобыльской АЭС районах общий фон радиоактивного «посева» сильно упал: естественный распад и многочисленные дезактивационные ухищрения сделали свое дело. И тем не менее спецкоманды продолжают работать. Они сводят пострадавший от радиоактивности «рыжий» лес вокруг станции, отдельные участки почв срезаются машинами и вывозятся для захоронения. Все обнажения покрываются привезенным издалека «стерильным» песком и щебнем. Полагают, что к осени этого года обстановка в окружающей станцию зоне изменится радикально. (АПН).

«В биографии страны — и моя биография», — так с полным основанием может сказать о себе почетный гражданин города Барановичи Иван Андреев. В октябре девятнадцатого под Тамбовом стал большевиком. Участвовал в гражданской войне. Великую Отечественную начал Андреев старшим лейтенантом, а закончил полковником. И снова — период возрождения, снова Иван Андреев в гуще дел и забот, которыми жила страна. Орден Ленина, ордена Отечественной войны I и II степеней, многие медали — свидетельство признания его заслуг перед Родиной. Сейчас ветеран партии, войны и труда И. Андреев на заслуженном отдыхе. Но и в свои девяносто лет не остался в стороне от общественных дел. Он был председателем городского Совета ветеранов, часто встречается с молодежью. НА СНИМКЕ: почетный гражданин города Барановичи Иван АНДРЕЕВ.

Фото Э. КОБЯКА.

ВЫЙШЛИ НОВЫЯ ПРАЦЫ ПА МОВАЗНАЎСТВУ

ПРАЦЭС УДАСКАНАЛЕННЯ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Сучасная беларуская літаратурная мова — адна з найбольш існаванна нацыянальнай культуры беларускага народа, сродак зносін у розных сферах яго жыццядзейнасці. Літэратурная мова — гэта рысак сучаснай беларускай літаратурнай мовы, з'яўляецца высока ўзроўняваным і працаваным інструментам, публіцыстамі, вучэбнымі, дзеячамі культуры і мастацтва. Працаванасць сучаснай беларускай літаратурнай мовы выяўляецца не толькі ў дасканаласці ўласцівай ёй сродкаў, але і ў наяўнасці строгіх, агульнапрынятых правіл іх выкарыстання. Літэратурная мова працавалася на працягу многіх гадоў. Яны замацаваліся ў адпаведных падручніках, слоўніках, розных даведніках і г. д., пашыраюцца ў школах, друку і іншых калянах, з'яўляюцца абавязковым для ўсяго грамадства. Уважанае значэнне літаратурнай мовы выключна вялікае, бо дзякуючы ім дасягаецца адзінства ўсёй сістэмы літэратурнай мовы, яна робіцца даступнай і агульнаразумнай, набывае строгую ўпарадкаванасць.

Сучасная беларуская літаратурная мова параўнальна маладая, не ўсё ў ёй яшчэ адраўнаважана і прыйшло да завяршэння, таму сёння працэс дасканаласці ўдасканалення яе працягваецца. Гэта датычыцца і граматычнага ладу, так і лексікі і фразеалогіі. Зраўнаважана, што працэс далейшай нармалізацыі мовы і канфірмацыі яе норм у першую чаргу спрыяюць лінгвістычным даследаванням. У гэтым плане мовазнаўцамі рэспублікі за апошнія 10—15 год зроблена значная работа. У пачатковым слоўніку беларускай мовы ў пяці тамах (1977—1984), Руска-беларускі слоўнік у двух тамах (1982), Беларускай граматыцы (I частка—1985, II частка—1986) і некаторыя іншыя працы адыгрываюць істотную ролю ў выпрацоўцы і замацаванні літаратурных нормаў.

У апошнія гады ў навуковай і перыядычным друку з'явіліся цэлы шэраг артыкулаў, прысвечаных культуры мовы. У штогодніку «Беларуская лінгвістыка», напрыклад, пытаннем культуры мовы адведзены асобны раздзел, яшчэ адно сведчанне ўвагі да праблем нармалізацыі мовы, яе чысціні.

Сярод мовазнаўчых прац, якіх з'явіліся ў апошнія часы на паліцах кнігарань і ў іншай ступені спрыяюць далейшаму ўпарадкаванню беларускай літаратурнай мовы, неабходна адзначыць кнігі, што выйшлі ў выданстве «Вышэйшая школа». Гэта манаграфія акадэміка АН БССР М. Бірылы «Націск назоўнікаў у сучаснай беларускай мове» (1986) і слоўнік цяжкасцей беларускай мовы» старшых наву-

ковых супрацоўнікаў Інстытута мовазнаўства АН БССР Г. Арашонкавай і В. Лемцюговай (1987).

Аб змесце кнігі М. Бірылы красамовна сведчыць яе назва: у кнізе даецца апісанне сістэмы націску назоўнікаў. Аднак, каб больш глыбока ўнікнуць у сутнасць тэмы, спынімся на некаторых асаблівасцях гэтай працы, якая можа быць выкарыстана ў якасці дапаможніка-даведніка практычнымі работнікамі друку, радыё і тэлебачання, выкладчыкамі беларускай мовы вышэйшых навучальных устаноў і сярэдніх школ, студэнтамі, вучнямі.

Пасля агульнай характарыстыкі націску як моўнай з'явы, вызначэння акцэнтнай нормы, яе варыянтаў і адхіленняў аўтар на аснове існуючых акцэнталагічных і лексікаграфічных работ і аналізу акцэнтаў назоўнікаў у мове мастацкай літаратуры дае сістэмнае апісанне націску назоўнікаў беларускай літаратурнай мовы. Назоўнікі групуюцца па акцэнтных тыпах, устанаўліваецца лексічны састаў кожнага з тыпаў, паказваюцца галоўныя словаўтваральныя групы лексікі, характэрныя для кожнага тыпу, прасочваюцца тэндэнцыі акцэнтаў у моўнай практыцы.

У існуючых слоўніках націск звычайна абазначаецца толькі ў пачатковай форме назоўнікаў — форме назоўнага склону адзіночнага ліку. Для назоўнікаў мужчынскага роду — яшчэ ў форме роднага склону, зрэдку ў формах назоўнага і роднага склону множнага ліку. Такім чынам, для пераважнай большасці словаформ усіх назоўнікаў, прадстаўленых у лексікаграфічных работах, націск не рэгламентуецца. Гэты прабел запаўняе кніга М. Бірылы, у якой паказваюцца нарматыўнае месца націску і магчымыя варыянты ў пачатковай і ўскосных формах. Акрамя таго, у розных слоўніках сустракаюцца выпадкі разыходжання ў падачы месца націску пачатковых форм, напрыклад, **бундэсвэр**, **бундэстаг** у Руска-беларускім слоўніку (1982) і **бундэсер**, **бундэстаг** — у Тлумачальным слоўніку беларускай мовы, форм роднага склону адзіночнага ліку, напрыклад, **абшлага** і **абшлага**. Пры падачы двух акцэнтных варыянтаў іншы раз слоўнікі разыходзяцца ў вызначэнні іх чарговасці, што сведчыць аб неаднолькавай ацэнцы гэтых варыянтаў. Усе гэтыя спрэчныя пытанні закранаюцца і вырашаюцца ў кнізе «Націск назоўнікаў у сучаснай беларускай мове». Каштоўнасць і практычнае накіраванасць гэтай работы значна павялічваецца тым, што ў канцы яе змяшчаецца слоўнік назоўнікаў, якія ў моўнай практыцы ўжываюцца з адхіленнямі ў акцэнтацыі. Такім чынам, праца М. Бірылы «Націск назоўнікаў у сучаснай беларускай мове» з'яўляецца не толькі значным дасягненнем бела-

рускай мовазнаўчай навукі, але і істотным укладам у працэс нармалізацыі беларускай літаратурнай мовы, культуры мовы.

Выключна важнае месца ў замацаванні існуючых у сучаснай беларускай мове норм зойме Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы Г. Арашонкавай і В. Лемцюговай. Ён з'яўляецца першай спробай агульнадаступнага дапаможніка, у якім зведзены і ў той ці іншай ступені пракаментаваны найбольш тыповыя цяжкасці арфаграфічнага, лексічнага, граматычнага і стылістычнага характару, што сустракаюцца ў сучаснай моўнай практыцы. «Асноўная задача Слоўніка, — адзначаюць аўтары, — адзначыць лепшаму засваенню норм пісьмовай і вуснай мовы, дапамагчы чытачу ў выбары варыянтаў слоў і форм, існуючых у межах літаратурнай нормы, у ацэнцы моўных фактараў з пункту гледжання правільнасці або няправільнасці іх ужывання». Слоўнік змяшчае перш за ўсё лексіку сучаснай беларускай літаратурнай мовы. З мэтай больш шырокага задавальнення патрэб пісьмовай і вуснай практыкі ў яго ўключаны таксама рад тэрмінаў, слоў размоўнага стылю, невялікая колькасць слоў устарэлых і абласных, якія пашыраны ў мове мастацкай твораў. Матэрыял падабраны з такім разлікам, каб як мага паўней ахапіць лексіку, пры выкарыстанні якой узнікаюць цяжкасці ў напісанні, вымаўленні, размежаванні сэнсу слоў, а таксама цяжкасці граматычнага характару. Паводле арфаграфічных і фанетычных цяжкасцей у слоўнік увайшлі словы з невымоўнымі зычнымі: **кантраст** — **кантрасты**; словы з галосным «ы» пасля прыстаўкі: **безыдэйнасць**, **разыграны**; словы, напісанне і вымаўленне якіх не рэгламентуецца ніякімі правіламі, тыпу **бадмінтон**, **вінегрэт**, **інгредыент** і некаторыя іншыя. Паводле цяжкасцей у плане словаўжывання ў Слоўніку ўключаны словы, блізкія па гучанню, але розныя па значэнню, а таксама аднакарэнныя і рознакарэнныя, блізкія па сэнсу словы: **абанемент** — **абанент**, **загалоначны** — **загалоўны**; **турысцкі** — **турыстычны** і г. д. У сувязі з цяжкасцямі граматычнага характару ў Слоўніку рэгулярна падаюцца граматычны род і некаторыя формы назоўнікаў, формы прошлага часу і загаднага ладу дзеясловаў, калі яны ўтвараюцца нестандартнымі спосабамі або вар'іруюцца. Слоўнік змяшчае некалькі артыкулаў, якія прысвечваюцца правапісу абрэвіатур, вялікай літары, скланенню ўласных геаграфічных назваў, імён і прозвішчаў.

Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы Г. Арашонкавай і В. Лемцюговай карысны тым, што ён ахоплівае цэлы шэраг моўных з'яў і фактаў, якія з'яўляюцца выключаннем з агульных заканамернасцей. А гэта значыць, што Слоўнік адпавядае патрэбам часу ў нармалізацыі мовы, спрыяе вырашэнню праблем чысціні і культуры мовы.

Сяргей БЕРДНІК, кандыдат філалагічных навук.

ШАНУЮЦЬ ІМЯ ЗЕМЛЯКА

Жыццё і творчая дзейнасць вядомага беларускага драматурга Андрэя Макаёнка цесна звязана з Гроднам. У пасляваенны час ён працаваў сакратаром гаркома камсамола, разам з моладдзю аднаўляў спалены нямецкімі захопнікамі горад над Неманам. Гродзенцы не раз выбіралі яго дэпутатам Вярхоўнага Савета рэспублікі. Письменнік быў частым госцем жыхароў горада, цікавіўся работай прамысловых прадпрыемстваў, школ, бальніц, культурна-асветных устаноў, аказаў адпаведную дапамогу ў вырашэнні наказаў сваіх выбаршчыкаў. І сёння, калі няма ў жывых пісьменніка, гродзенцы шануюць яго імя. Цэнтральная гарадская бібліятэка носіць імя выдатнага драматурга. У яе чытальнай зале адкрыта пастаянная выстаўка, прысвечаная яго творчай і грамадскай дзейнасці.

На спецыяльным стэндзе размешчаны часопісы «Полымя», «Беларусь», «Неман», у якіх упершыню былі надрукаваны творы А. Макаёнка. П'есы «Выбачайце, калі ласка», «Лявоніха на арбіце», «Трыбунал» сталі класікай нацыянальнай драматургіі і па сённяшні дзень не сыходзяць са сцэн многіх тэатраў нашай краіны. І, відаць, не выпадкова мастакі-афарміцелі асобны стэнд прысвяцілі галоўным героям п'ес драматурга, розным і па ўзросту, і па характару, але заўсёды жывым, узятым пісьменнікам з глыбінь народнага жыцця.

Надаўна ў старажытным горадзе знаходзіліся на гастролях артысты Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. У іх рэпертуары, побач з іншымі творамі, была п'еса Андрэя Макаёнка «Верачка».

І. СУХОЦКІ.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

Надаўна ў рэспубліканскім Доме работнікаў мастацтваў упершыню адбылася выстаўка міні-габеленаў, якія з другой паловы 70-х гадоў раз-пораз пачалі з'яўляцца ў рэспубліканскіх экспазіцыях прыкладнага мастацтва. Міні-габелен дазваляе ў вельмі лаканічнай форме (не заўсёды, ды і не абавязкова ад буйных памераў залежыць мастацкая вартасць) выказаць са-

мую неардынарную думку, вырашыць яскрава вобраз, вельмі хутка рэалізаваць яго ў матэрыяле ў параўнанні з маруднай працай, неабходнай для выканання буйнамаштабных габеленаў, якая займае часам не адзін месяц.

Да міні-габелена звяртаюцца амаль усе вопытныя тэкстыльшчыкі — Н. Пілюзіна, В. Грыдзіна, Т. Белавусава-Пятроўская і іншыя. З гэтай формы таксама пачынаюць свае спробы ў мастацтве тэкстылю маладыя мастакі, напрыклад, В. Лісавенка, Р. Салаўёва. Экспазіцыя мела эксперыментальны характар, тут можна было прасачыць вынікі вырашэння розных мастацкіх задач.

Шмат новых ідэй для міні-тэкстылю мастакі знаходзяць у формах і з'явах стрыманай беларускай прыроды. Яны вырашаюцца ў выглядзе тэкстыльных эцюдаў — «Родныя прасторы» В. Крывашэвай, «Зямля прывольная» Л. Скрыпнічэнкі, «Надвечорак» В. Бартавай, «Світанак над Свіслаччу» М. Шчамялёвай, «Гурбы» А. Салохінай. Самыя розныя жыццёвыя назіранні, думкі, часам гумар, фальклорная метафара кладуцца ў аснову кампазіцый «Жанчына. Зіма», «Гром і маланка» Л. Пятруль. Сродкамі міні-габелена нашы сучаснікі расказваюць пра гістарычныя лёсы Радзімы, выказваюць пашану да яе слаўнага сына і дачок. Тут можна прыгадаць работы С. Свістуновіча «Смутак. Час Рагнеды», А. Шунейкі «Заслаўска-мінская харугва. 1410 г.», Я. Шунейкі «Ян Вісліцкі ў Кракаве».

Выстаўка, такім чынам, выявіла як шматфарбную вобразнасць міні-габеленаў, так і вострую неабходнасць яе далейшай усвядомленай распрацоўкі.

П. ВАСІЛЕУСКІ.

НА ЗДЫМКАХ: А. ЛОСЬ. «Вясна»; Л. ПЯТРУЛЬ. «Дачыненне да вечнасці», «Астры».

ТАВАРЫСТВА МАЛАДЫХ

У Доме літаратара ў Мінску адбылося арганізаванае пасяджэнне таварыства маладых літаратараў. Згуртаванне іх даўно стала належаць патрэбай. Шлях, які творца выбірае на пачатку, шмат у чым вызначае далейшы лёс пісьменніка.

Таварыства маладых літаратараў сваімі галоўнымі задачамі лічыць літаратурную вучобу і прапаганду беларускай літаратуры і культу-

ры. Аб'яднанне імкнецца да творчых сувязей з маладымі мастакамі і кампазітарамі рэспублікі. На пасяджэнні выступіў першы сакратар праўлення СП БССР Н. Гілевіч. У маі таварыства мяркуе правесці некалькі творчых вечароў: у Доме літаратара, педагагічным інстытуце імя Горкага, прыняць удзел у свяце паэзіі ў Вязынцы.

КАЛІ ВАС ЦІКАВІЦЬ БЕЛАРУСКАЯ КНИГА...

У 1987 ГОДЗЕ ВЫДАВЕЦТВЫ РЭСПУБЛІКІ ВЫПУСЦАЮЦЬ:

«Гары, агонь Кастрычніка». Зборнік. Вершы.— Мн., «Мастацкая літаратура».

Кнігу аб самай галоўнай падзеі дваццатага стагоддзя — Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, аб яе правядзены У. І. Леніне склалі новыя творы сучасных беларускіх паэтаў.

В. КАЗЬКО. «Хроніка дзедомаўскага саду». Раман.— Мн., «Мастацкая літаратура».

Раман вядомага пісьменніка, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР Віктара Казько пра лёс дзедомаўскага саду, які заклалі нашы бацькі адразу пасля сканчэння грамадзянскай вайны. Сад — гэта напамінак нашчадкам пра тых, хто загінуў у барацьбе за шчасце новых пакаленняў. Сад — гэта родная зямля, якую людзі павінны берагчы і ўпрыгожваць.

М. ЛУЖАНІН. «Вярнуся ветрам». Вершы.— Мн., «Мастацкая літаратура».

У кнігу старэйшага беларускага пісьменніка, лаўрэата Літаратурнай прэміі імя Я. Коласа Максіма Лужаніна ўвайшлі вершы аб сённяшніх днях і клопатах сучасніка. Другую частку кнігі складаюць гумар і сатыра.

А. САВІЦКІ. «Верасы». Раман.— Мн., «Мастацкая літаратура».

Раман уваскршае падзеі першых дзён Вялікай Айчыннай вайны, раскрывае веліч духу савецкіх салдат — прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей нашай Радзімы. У цэнтры кнігі — вобраз маладой дзяўчыны, студэнткі медыцынскага інстытута, якая выратавала групу цяжкараненых байцоў, але сама загінула, мужа, без ваганняў прайшла сваю салдацкую дарогу.

Б. НОРМАН. «Мова: знаёмая незнаёмка».— Мн., «Вышэйшая школа».

Пра мову, пра яе выхаваўчыя функцыі расказваецца ў

кнізе. Асобны раздзел прысвечаны моўнай творчасці чалавека і моўным гульням (пародыі, каламбуры, анекдоты); да яго прыкладаецца жартулівы «Этымалагічны слоўнік».

М. КУШЫН. «Парадоксы сучаснага капіталізму».— Мн., «Народная асвета».

Тлумачацца і выкрываюцца некаторыя хадавыя міфы аб сучасным капіталізме — аб эканамічнай «роўнасці» рабочых і капіталістаў, «невінатасці» капіталізму ў масавым беспрацоўі, аб тым, што ў капіталістычным грамадстве кожны можа стаць багатым, і да т. п.

С. ШАМРУК. «Лекавыя расліны». Давед. дапаможнік.— Мн., «Ураджай».

Расказваецца аб лекавых дзікарослых травах, даюцца рэкамендацыі па іх нарыхтоўцы, ахове прыродных рэсурсаў. Прыводзяцца звесткі аб тэрмінах збору, сушэнні і захоўванні лекавай сыравіны, яе закупцы аптэкамі.

Даюцца парады па акультурванню некаторых відаў лекавых раслін.

В. ЛАБАЧЭўСКАЯ, Н. КУЗНЯЦОВА. «Вазьмі простую саломку».— Мн., «Полымя».

Гэта дапаможнік па пляценню з саломкі прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога і бытавога прызначэння. Дадзена кароткая гісторыя гэтага віду народнага мастацтва, яго развіцця ў Беларусі.

Г. МАРЧУК. «Жылі-былі дзед Васільчык і баба Кацярына». Казкі.— Мн., «Юнацтва».

Зборнік складаецца з дзвюх частак. Галоўныя героі першай — дзед Васільчык і баба Кацярына. Многа гора зведалі яны ў жыцці, але захавалі дабрыню, шчырасць, пачуццё гумару. Дзед і баба вучаць унукаў любіць свой край, родную зямлю. Цікавыя казкі пра Несцерку, гэтага нястомнага, кемлівага героя беларускага фальклору.

ГЭТЫЯ КНІГІ ВЫ МОЖАЦЕ ЗАКАЗАЦЬ ПРАЗ НАСТУПНЫЯ ФІРМЫ:

NETHERLANDS

«Pegasus Boekhandel»
Leidsestraat 25
1017 NT Amsterdam,

FINLAND

«SN — Kiejat OY»
Tolppatie 8
SF-00880 Helsinki

ENGLAND

Central Books Ltd.
37 Gray's Inn Road
London W.C. IX 8PS
(Books in English)

Collet's Holdings Ltd.
Denington Estate, Wellingborough
Northants, NN8 2OT

Collet's Russian Bookshop
39 Museum Street
London W.C.1

SCHWEIZ

Pinkus Genossenschaft
Froschaugasse 7
8025 Zürich

Buchhandlung A. Francke AG
Postfach 1445
3001 Bern

AUSTRALIA

«New Era Books & Records»
64-68 Shepherd Street
Marrickville N.S.W. 2204

ESPAÑA

Libreria Rubinos-1860
Alcala 98
28009 Madrid

USA

1. Victor Kamkin, Inc. 12224
Parklawn Drive
Rockville, Md. 20852/USA
2. Victor Kamkin, Inc. 149 Fifth Ave.
New York, N. Y. 10010/USA
3. Imported Publications 320 West
Ohio St. Chicago, Ill. 60610/USA
4. «Znание» Bookstore 5237 Geary
Blvd. San Francisco, Calif.
94118/USA

BRD

1. «Kubon & Sagner»
Postfach 34 01 08
8000 München 34
2. Brücken-Verlag GmbH
Postfach 1928
4000 Düsseldorf 1

ITALIA

Italia — URSS
Via Edilio Raggio, 1—10
Genova

Italia — URSS
Piazza della Repubblica 47
Roma

Libreria Edest s.n.c.
Edizioni Estere

Via Cairoli 12/4
16124 Genova

FRANCE

Les Livres Etrangers
10, rue Armand Moisant
Paris 15 France

Librairie du Globe
2, rue de Buci
Paris 6 France

CANADA

Progress Books
71 Bathurst St.,
3rd Floor
Toronto, Ontario
M5V 2P6

Troyka Ltd.
College St. 799A
Toronto, Ontario
M6G 1C7

Canadian Importers Co. Ltd.
P. O. Box 1640, 10215-97 St.,
Edmonton, Alberta

Ukrainska Knyha
962 Bloor St. West
Toronto Ontario
M6H 1L6

Librairie Nouvelles
Frontières
185 Rue Ontario
Montreal Quebec
H2X 1H5

People's Co-op Bookstore
353 West Pender St.,
Vancouver 3, B.C. V6B 1T3

ЧАС ЧАРОМХАВАЙ ЗАМЕЦІ

...Яшчэ нядаўна далягляды былі ахутаны шызым туманам. Лес доўга яшчэ здаваўся блакітным, пакуль згусчаўся і цягнуўся зямлі дым, а парывісты, пругкі вецер нёс з поўдня вільготны пах вясны. Быў самы сіні месяц — красавік... Але міналі дні, і як ноч пераходзіць у дзень, непрыкметна сінь ператваралася ў аксаміт, малахіт, пакуль не стала спелай зелянінай лета.

На майскія святы зацвіла чаромха. Яшчэ ноччу вяртаўся мароз, а яна ў зацілку, каля сцяны хаты, ужо даўно зазелянела, выкінула зеляватыя султанчыкі суквеццяў. Яны нібы застылі на старце цвіцення, чакаючы ўстойлівага цяпла. На дрэвах пачалі распускацца пупышкі, і чаромха — зацвіла...

Незадоўга перад цвіценнем чаромхі да яе вярнуўся саломей. Як нішто не можа параўнацца з ёй у багаці кветчэння, хмельным водары, так і ніводная птушка не складзе сур'езнага саперніцтва салаўю.

...Цямнеюць плямы дрэў і хмызняку на светлым фоне месячнай ночы. Буіна квітнее бэз. Шэра-блакітныя здаюцца размытыя вяснянай ноччу акварэлі знаёмых даляглядаў... І над усім — залісцтыя, звонкія рулады, пошчак і пошчак шэрых спевакоў. Хіба можна, хоць раз у жыцці перажыць гэты, забыцца на такое? Дзіўны, нелаўторны малюнак майскай ночы пад серабрыстым ззяннем месяца. Калі цвіце чаромха і да сятання не сціхаюць, заліваюцца салаўі!

Пройдзе некалькі дзён, і пачне згасаць буіная кветчэння. Зямля нібы ў снежнай замеці ад белых палёстаў чаромхі.

В. ФЕРАНЦ

ДАЛКАТЭСНАЯ РЫБА

У Беларусі вугры жывуць у басейнах рэк Дняпра і Заходняй Дзвіны, Нёмана і Буга, на нарачанскіх, Браслаўскіх і віцебскіх азёрах.

Рэгулярныя засяленні беларускіх азёр вуграм пачаліся з 1956 года. Для гэтага малявак вугра сталі адлюльваць у месцах іх сезонных збораў у вусцях рэк Англі і Францыі і перавозіць у азёры Беларусі. Штогадовыя ўловы вугроў у апошнія гады складалі каля 200 цэнтнераў. Вельмі важным з'явілася тое, што супрацоўнікі лабараторыі энкалогіі і інтрадукцыі рыб Інстытута заалогіі АН БССР упершыню ў свеце дабіліся ў паспяванні самак і самцоў аплоднення ікры і атрымалі перадліччынак еўрапейскага вугра.

І. ШПАДАРУК

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15,
33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 775

Новым цэнтрам эстэтычнага выхавання стаў музей, які адкрыўся пры Капыльскай музычнай школе. Сабраныя энтузіястамі беларускага фальклору старадаўнія музычныя інструменты, вырабы нацыянальнага ткацтва і вышыўкі, творы жывапісу, шматлікія дакументы расказваюць аб музычнай культуры раёна, развіцці на вёсцы мастацкай самадзейнасці.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі фальклорнага ансамбля «Капыльскія дудары» Аляксандр Еўдакімаў і Марат Раеўскі з наведвальнікамі музея; у зале музея.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

